

POLSKI UNIwersYTET NA OBCZYŹNIE
W LONDYNIE

ZESZYTY NAUKOWE

SERIA TRZECIA: NR 1, 2013

ŻANETA STEFFEK

POLSKI UNIwersYTET NA OBCZYŹNIE W LONDYNIE

EDUKACJA PRZEDSZKOLNA W ANGLII

WSTĘP

W Anglii edukacja przedszkolna dotyczy dzieci w wieku od trzeciego miesiąca do piątego roku życia. Kilka miesięcy temu znalazłam jednak ogłoszenie nowo otwartego przedszkola w Londynie, które przyjmowało dzieci już od szóstego tygodnia życia, ale na szczęście są to wyjątki, większość przedszkoli przyjmuje dzieci, które ukończyły przynajmniej trzy miesiące.

Institucje te w Anglii noszą nazwy: *nursery school*, *playschool*, *playgroup*, *kindergarten*, *day nurse*¹. Nie wszystkie z zarejestrowanych placówek przyjmują najmłodszą grupę dzieci, często jest tak, że edukację w przedszkolach i tzw. *day nurseries* rozpocząć mogą dzieci w wieku 18 lub 24 miesięcy.

Institucją – która decyduje o wydaniu pozwolenia na otwarcie przedszkola, przez cały czas nadzoruje kolejne etapy prac związanych z przystosowaniem budynku, zatrudnieniem odpowiednio wykwalifikowanego personelu i zapewnieniem dzieciom wymaganego bezpieczeństwa – jest Office for Standards in Education, Children's Services and Skills (OFSTED). To tutejszy odpowiednik naszego Ministerstwa Edukacji.

---

¹ *Informator Przedszkola „Grena Road Day Nursery” na Richmond w Londynie*, London, 2011; *Informator Nursery School „All Saints” w Isleworth w Londynie*, London, 2012; strona internetowa: Asquithnurseries.co.uk, dostęp 12 VII 2010, strona biura rekrutacyjnego sieci przedszkoli Asquith, przez którą poszukiwano osoby do pracy w *Playschool/Playgroup* (świetlicy szkolnej); *Informator Przedszkola „Sacred Heart Kindergarten in Teddington” w Londynie*, London, 2009.

OFSTED co jakiś czas przeprowadza kontrole wszystkich placówek i publikuje te sprawozdania na swoich stronach internetowych. Wszyscy zainteresowani mogą zatem zapoznać się z ich wynikami. Rodzice przed wybraniem odpowiedniej dla ich dziecka placówki często zaglądają na publikowane w Internecie wyniki, żeby uzyskać jakieś dodatkowe informacje na temat miejsca, gdzie kształcić się ma ich dziecko. Chodzi tu głównie o bezpieczeństwo dzieci, wyniki w nauce, oferowane zajęcia dodatkowe i osiągnięcia danego przedszkola w promowaniu nowatorskich programów i zajęć dla najmłodszych.

Niektóre przedszkola wydają broszury informacyjne promujące ich placówkę, lecz zawierają one najczęściej podstawowe dane: godziny otwarcia, menu, informacje o niektórych zajęciach, zredagowane tak, by zachęcić jak największą liczbę rodziców i zapełnić dziećmi wszystkie utworzone w placówce miejsca².

Niemal wszystkie przedszkola w Anglii pracują w oparciu o program i opracowania Early Years Foundation Stage (EYFS). Jest to program mający na celu umożliwienie rodzicom i opiekunom pomocy w opiece, wychowaniu i edukacji dzieci od urodzenia do piątego roku życia. Przedszkola oraz wszystkie inne państwowe i prywatne placówki opieki nad dziećmi korzystają ze struktur nauczania, materiałów publikowanych przez EYFS i współpracują z przedstawicielami fundacji, którzy odwiedzają przedszkola, służą radą i pomocą zarówno podczas codziennych zajęć z dziećmi, jak też w kwestiach prowadzenia dokumentacji (teczek obserwacyjnych i sprawozdań) z przebiegu rozwoju poszczególnych dzieci, gdyż wszyscy podopieczni przedszkoli mają założone swoje teczki, w których znajdują się obserwacje, zdjęcia, płyty z nagraniami i przykładowe prace.

Każda osoba pracująca z małoletnimi może nieodpłatnie zamówić bardzo popularną książkę, tzw. *framebook*, opracowaną przez EYFS, która zawiera wytyczne dotyczące pracy zgodnie z indywidualnym rozwojem dziecka. Rozwój w wieku przedszkolnym został podzielony na sześć obszarów, które są dokładnie opisane, aby móc porównać, na jakim etapie jest obserwowane dziecko. Książka ta jest naprawdę bardzo pomocna w codziennej pracy i pomaga zaplanować indywidualne zajęcia dla każdego dziecka zgodnie z jego zainteresowaniami i możliwościami. W swojej pracy często zaglądam do EYFS, gdyż można tam znaleźć odpowiedzi na wiele pytań dotyczących np. wymogów bezpieczeństwa czy ochrony praw dziecka.

Sześć obszarów rozwoju dziecka, na których opierają się prowadzone w przedszkolach obserwacje:

1. *Rozwój społeczny, emocjonalny i osobowy,*
2. *Komunikacja, język, czytanie i pisanie,*
3. *Matematyka,*
4. *Wiedza i rozumienie świata,*
5. *Rozwój fizyczny,*
6. *Rozwój zdolności twórczych i artystycznych.*

---

² *Informator Przedszkola „Grena Road Day Nursery”...*

Program EYFS zapewnia:

- Naukę poprzez zabawę,
- Ścisłą współpracę z rodzicami i opiekunami,
- Kontynuację nauki rozpoczętej w domu,
- Stymulowanie rozwoju dziecka i kontrolę postępów,
- Opiekę społeczną, naukę i stymulowanie wszechstronnego rozwoju dzieci z różnych środowisk, ich umiejętności i wiedzy, w tym dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych i niepełnosprawnych³.

Program zapewnia również dodatkowe wsparcie dla rodziców i opiekunów, fachową pomoc i konkretne rozwiązania.

Oddziały EYFS współpracują z lokalnymi wydziałami oświaty i często przy ich pomocy opracowują i organizują kursy dla pracowników przedszkoli. Wprowadzane są także programy dotyczące badania postępów w poszczególnych dziedzinach rozwoju dzieci w różnych grupach wiekowych.

Dwukrotnie uczestniczyłam w zorganizowanych i prowadzonych przez pracowników EYFS kursach, na których m.in. prezentowano różnego typu arkusze obserwacyjne dla nauczycieli przedszkoli, wymienialiśmy się naszymi pomysłami na prowadzenie indywidualnych obserwacji i planowania zajęć z kilkoma innymi przedszkolami, miałam możliwość poznać i wybrać te propozycje, które najbardziej pomogą mi w pracy. To naprawdę ważne, gdyż później na podstawie tych dobrze sporządzonych obserwacji łatwiej i dokładniej mogłam zaplanować kolejne zajęcia poszczególnym dzieciom, uwzględniając ich indywidualne potrzeby.

Na terenie Anglii funkcjonuje również sieć sklepów z zabawkami i pomocami dydaktycznymi polecanymi przez Early Years Foundation Stage. Opatrzone są logo Early Learning Centre. Proponowane zabawki, pomoce dydaktyczne są najczęściej wykonane z naturalnych, nieszkodliwych materiałów i spełniają standardowe normy bezpieczeństwa. Muszę przyznać, że należą one do ulubionej przez dzieci grupy zabawek.

TYPY ŻŁOBKÓW I PRZEDSZKOLI

OŚRODKI PRYWATNE

Są oczywiście płatne i można do nich posłać dziecko od trzeciego miesiąca życia do pięciu lat. Koszt opieki nad dzieckiem jest zależny od wieku, przy czym im młodsze dziecko, tym jest on wyższy. Są to kwoty rzędu 850–1000 funtów miesięcznie (w zależności od miasta i lokalizacji), zazwyczaj koszt dzienny to 40–55 funtów. W Londynie miesięczny koszt za opiekę nad dzieckiem z najmłodszej grupy (od trzech miesięcy do dwóch lat) sięga w niektórych placówkach nawet do 1100 funtów.

---

³ *The Early Years Foundation Stage: Setting the Standards for Learning, Development and Care for Children from Birth to Five*, Nottingham, 2007, s. 7–8.

Niektóre przedszkola naliczają dodatkową opłatę w przypadku, gdy rodzic spóźnia się i odbiera dziecko w czasie, gdy jest już ono zamknięte. Może to być nawet 5 do 10 funtów za każde 10 minut spóźnienia.

Day nurseries (przedszkola całodzienne) – dziecko może przebywać w *nursery* od ok. 7.30 do 18.30. Istnieje również możliwość wykupienia mniejszej ilości godzin (tzw. *part-time*), ale najczęściej dziecko należy zapisać na minimum dwa dni w tygodniu. Przedszkola cieszące się dobrą opinią mają najczęściej długą listę oczekujących, dlatego trzeba zarezerwować miejsce z wyprzedzeniem.

Childminder – to zarejestrowana przez OFSTED, wykwalifikowana osoba, która zajmuje się dziećmi u siebie w domu. *Childminder* (oraz wszyscy członkowie jej rodziny powyżej 16. roku życia) musi posiadać ważne CRB (tzw. *criminal record* – potwierdzenie o niekaralności) oraz jest regularnie wizytowana przez OFSTED. Z reguły opłaty za sprawowaną przez nią opiekę wynoszą 5–7 funtów za godzinę. *Listę childminders rodzice mogą uzyskać, kontaktując się z lokalnym Children's Information Service, jest ona też dostępna na stronach internetowych danego Urzędu Administracyjnego*⁴.

Nannies – nianie, *najczęściej zatrudniane za pośrednictwem agencji pracy osoby opiekujące się dzieckiem w jego miejscu zamieszkania lub codziennie dochodzące*⁵. Koszt zatrudnienia niani wynosi 250–400 funtów tygodniowo. Dodatkowe koszty mogą obejmować ubezpieczenie NIN, telefon komórkowy, płatne wakacje i dni ustawowo wolne od pracy.

Home-based childcare (au-pair) – osoby mieszkające z rodziną, które w zamian za zapewnienie mieszkania, wyżywienia, kieszonkowego i opłacenie szkoły językowej opiekują się dzieckiem, często też pomagają prowadzić dom. Koszt kieszonkowego w granicach 60–100 funtów tygodniowo.

Creche – przedszkola na godziny, umieszczone przy centrach handlowych, szkołach czy siłowniach. Creches, w których opieka nad dziećmi sprawowana jest dłużej niż dwie godziny dziennie, są rejestrowane i odbywają się w nich regularne inspekcje pracowników Early Years Team z lokalnego Health and Social Care Trust (Wydział Zdrowia i Opieki Społecznej).

Playgroup – oferują krótkotrwałą opiekę i naukę poprzez zabawę w ciągu dnia (dwie i pół godziny dziennie przez pięć dni w tygodniu). Są zarejestrowane w lokalnym Early Years Team w Wydziale Zdrowia i Opieki Społecznej, a inspekcje są przeprowadzane w nich raz do roku. Do *playgroup* przyjmowane są dzieci w wieku dwóch do czterech lat. Opiekunami w nich są tzw. *Early Years Professionals*, czyli wykwalifikowani opiekunowie z wyższym wykształceniem pedagogicznym.

Holiday Play Schemes – zapewniają opiekę w czasie wolnym od nauki dla dzieci w wieku od czterech do nawet 11 lat, najczęściej w godzinach od 8 do 18. W swo-

⁴ *Local childcare information service*, Informator organizacji charytatywnej Daycare Trust, London Borough of Richmond, 2008, s. 16.

⁵ What sort of childcare services are available?, strona internetowa: Surestart.gov.uk e-informator, s. 2, dostęp 27 V 2010.

im programie oferują szereg zajęć artystycznych, sportowych, muzycznych i wiele innych. Holiday Play Schemes muszą być zarejestrowane w OFSTED, jeśli oferują opiekę dłuższą, niż dwie godziny dziennie. Jeśli do danego Holiday Play Scheme są przyjmowane wyłącznie dzieci powyżej ósmego roku życia, zwalnia to z rejestracji w OFSTED⁶.

After School Club – forma opieki pozaszkolnej (w rodzaju naszych rodzimych świetlic szkolnych), często znajdujących się przy szkołach i przedszkolach, działających w godzinach od 15 do 18.30. Zapewniają zajęcia i opiekę dzieciom, które już rozpoczęły naukę w szkole (nieobowiązkowo od czterech lat). Uczniowie kończą lekcje około godz. 15 i w After School Club czekają na rodziców.

Większość Local Education Authority (inspektoraty oświaty) w Anglii i Walii organizuje edukację przedszkolną. Mogą to być samodzielne przedszkola (*pre-schools*) albo klasy przedszkolne i zerówki w obrębie szkół podstawowych. Wiele dzieci uczęszcza jednak do niezależnych, odpłatnych przedszkoli (*preparatory schools*). Niektóre z takich przedszkoli przyjmują specyficzną filozofię nauczania (np. metoda Montessori). Dzieci mogą również uczęszczać do grup przedszkolnych, organizowanych przez rodziców i organizacje wolontariackie.

OSRODKI PAŃSTWOWE

Zapewniają opiekę nad dziećmi od trzech lat do momentu, kiedy zacznie ono szkołę, lecz niestety tylko na 2–3 godziny dziennie w tzw. *pre-school* lub *nursery class* (jednostkach działających przy szkołach podstawowych). Do *pre-school* dziecko może uczęszczać już od drugiego roku życia, ale do momentu ukończenia trzech lat sesje są płatne (zazwyczaj 13–15 funtów). *Aby zmniejszyć koszty opieki nad dziećmi, można wystąpić do Inland Revenue o jedną z ulg podatkowych. Pierwsza z nich to Child Benefit (ok. 80 funtów na miesiąc). Druga to Child Tax Credit, której wysokość zależy od zarobków rodziców*⁷. Niestety, Child Tax Credit mimo tego, iż może pokryć część kosztów związanych z *nursery*, jest silnie uzależniony od pensji i dla osób zarabiających w granicach średniej krajowej jest bardzo mały. *Istnieje co prawda zalecenie rządu brytyjskiego, w którym częściową opieką (kilka godzin dziennie) mają zostać objęte wszystkie dzieci od 3. roku życia*⁸, ale wdrożenie tego pomysłu w życie trwa już od kilku lat z wątpliwymi rezultatami.

Decyzje o tym, które dzieci zostaną przyjęte do przedszkola, podejmuje dyrektor danej placówki. Najczęściej pierwszeństwo daje się dzieciom, które:

- mają specjalne potrzeby wychowawcze, edukacyjne, itp.;
- mają już w danym przedszkolu rodzeństwo;
- mają do danego przedszkola najbliżej.

---

⁶ Strona internetowa: Idirect.gov.uk/index/information-and-services/parents/childcare/playschemes.htm, dostęp 27 V 2010.

⁷ *Financial Help*, Early Support, broszura informacyjna, 2007, s. 5. Szerzej o wsparciu finansowym rodziców także na stronie rządowej Childcareapprovalscheme.co.uk.

⁸ *Looking for Childcare?*, broszura rządowa, 2010.

Pod koniec *reception class* (odpowiednik polskiej „zerówki”) umiejętności i stosunek do nauki ucznia są przedmiotem oceny. W tym celu korzysta się z teczek obserwacyjnych prowadzonych indywidualnie w ciągu roku. Są one przekazywane do szkoły, co pozwala nauczycielom klas pierwszych przygotować odpowiedni plan nauczania na kolejny rok nauki.

Muszę jeszcze wspomnieć o głównym i bardzo rozwiniętym pod względem informacyjnym projekcie rządowym, jakim jest Early Support („Wczesne wsparcie”).

Ma on na celu lepszą koordynację usług świadczonych dla rodzin posiadających dzieci niepełnosprawne. Organizacja ta działa na terenie Anglii i jest umiejscowiona w sektorze wolontariatu. Promuje partnerską współpracę z szeregiem innych organizacji oraz udoskonala oferowane usługi⁹.

Organizacja ta od 2004 roku zajęła się – we współpracy z rodzicami i opiekunami oraz osobami pracującymi z dziećmi i ich rodzinami – publikacją broszur i informatorów. Są to:

- *Introduction to the Background information booklets (Wprowadzenie do broszur z informacjami ogólnymi)*
- *People you may meet (Osoby, które możesz spotkać)*
- *Financial help (Pomoc finansowa)*
- *Education (Edukacja)*
- *Health services (Opieka zdrowotna)*
- *Social services (Opieka społeczna)*
- *Statutory assesment – Education (Ocena formalna – edukacja)*
- *Useful contacts and organisations (Przydatne kontakty i pomocne organizacje)¹⁰*

W swoich broszurach i informacjach na stronach internetowych organizacja ta podaje wszelkie potrzebne numery telefonów, jak również oferuje pomoc w kilku-nastu językach, m.in. po polsku.

Early Support jest bardzo pomocnym programem zwłaszcza dla nowo przybyłych do Anglii rodzin, które przecież wywodzą się z tak wielu krajów o nieprawdopodobnie zróżnicowanym systemie edukacyjnym i opieki społecznej.

SYSTEMY BEZPIECZEŃSTWA W PRZEDSZKOLACH

W tej chwili duża część przedszkoli zaopatruje się w system monitoringu tzw. CCTV i system Nursery Cam, zwany też Parental Webcam¹¹, w którym obiekt jest przez cały czas monitorowany, nawet po zamknięciu przedszkola, żeby zapobiec jakimkolwiek nieprawidłowościom w zapewnieniu dzieciom i personelowi odpowiedniego bezpieczeństwa.

---

⁹ *Helping every child succeed*, Early Support, broszura informacyjna, 2007, s. 4–5.

¹⁰ Tamże, s. 11.

¹¹ Strona internetowa: Nurserycam.co.uk, dostęp 12 IX 2010.

Pod koniec 2005 roku OFSTED przeprowadzał kontrole w przedszkolach i okazało się, że w około 1/5 przedszkoli w pierwszej godzinie od otwarcia danej placówki (jest to moment, kiedy dzieci są przyprowadzane do przedszkola), nie ma wystarczającej ilości personelu, żeby zadbać odpowiednio o sprawdzenie, kto do przedszkola wchodzi i kto je opuszcza, praktycznie każdy mógł wejść z dzieckiem na teren placówki. OFSTED sporządził alarmujący raport¹². Próbując znaleźć rozwiązanie tego problemu, zaproponowano wprowadzenie do przedszkoli wcześniej wspomnianego systemu monitoringu CCTV i Nursery Cam.

System CCTV dotyczy monitorowania wszystkich wejść do przedszkola, dzięki czemu osoba odpowiedzialna za to, kogo wpuszcza się na teren przedszkola, może zobaczyć i usłyszeć przez wideofon odwiedzającego, zanim zdecyduje się otworzyć wejście. System ten zapewnia również bezpieczeństwo wewnątrz – wszystkie drzwi od pomieszczeń, w których przebywają dzieci, zaopatruje się w odpowiednie czujniki i za każdym razem, gdy ktoś otwiera drzwi, słychać głośny sygnał. To alarmuje opiekunów o tym, że któreś z dzieci próbuje wyjść na zewnątrz.

System monitorowania, tzw. Parental Webcam czy Nursery Cam, daje rodzicom możliwość oglądania swoich dzieci on-line, kiedy są w przedszkolu. Każdy zainteresowany rodzic otrzymuje hasło, które pozwala zalogować się na stronę internetową przedszkola i udostępnia „podglądanie” swojej pociechy. Każdy rodzic może uzyskać dostęp tylko do tego pomieszczenia, w którym aktualnie uczy się jego dziecko. Nie ma możliwości oglądania innych pomieszczeń i dzieci uczęszczających do innych grup¹³.

System Nursery Cam jest odpłatny. Przeglądając oferty wielu przedszkoli, mogę stwierdzić, że jest czynnikiem, który podnosi standard placówki.

Wybór odpowiedniej opieki nad dzieckiem jest doniosły, gdyż przynosi rodzicom pewność, że dziecko jest niezagrażone, bezpieczne, szczęśliwe i uczy się przez zabawę.

Reasumując, nie ma idealnego modelu opieki wychowawczej i oświatowej. Wiele elementów systemu opieki w Anglii przydałoby się przenieść na grunt polski i odwrotnie. Dobrym rozwiązaniem wydaje się system monitoringu, który dyscyplinuje i zarazem poprawia jakość pracy. Natomiast z Polski można by odwzorować poziom kwalifikacji wychowawców zatrudnianych przy opiece nad najmłodszymi dziećmi.

---

¹² *Early Years „Safe and sound”*, 18 VIII 2006 r.; szerzej w: *Early Years: Firm foundations*, strona internetowa: Ofsted.gov.uk/publications.

¹³ *Children Now „Keeping a close eye on nurseries”*, fragment Raportu organizacji Children Now z obserwacji przeprowadzonych w wybranych przedszkolach w Londynie w dniach 8–14 września 2004 r., Londyn, 2004, s. 24.

ŽANETA STEFFEK

PRESCHOOL EDUCATION IN ENGLAND

SUMMARY

This paper focuses on the preschool education system in England. It is an attempt to present the most important information, institutions and programs in English childcare and early education. It looks at good monitoring ideas implemented in the everyday running of nurseries: the Parental Webcam and CCTV. The Parental Webcam gives parents the opportunity to „drop in” via internet at any time and see their child in the nursery. Not surprisingly, given the option, most parents would now choose a nursery that has a Parental Webcam installed. CCTV gives maximum protection and security for staff and children in the nursery and other childcare environments. Also presented are the main principles of the Early Years Foundation Stage programme, which is the base of all Early Years Learning and Childcare. Nurseries in Poland would benefit from adopting some of these ideas, such as the monitoring technology.

Key words: preschool education in England, 21st Century